

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही अद्ययावत
करण्याच्या तद्अनुषंगिक कार्यक्रमास
प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : एमआयएस-०८१५/प्र.क्र.६४७/विदेशी-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक — १५ ऑक्टोबर, २०१५.

वाचा : १. शासन अधिसूचना, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई, क्र.एमआयएस-०८१५/प्र.क्र.६२४/विदेशी-१,
दिनांक २५ ऑगस्ट, २०१५.

२. शासन अधिसूचना, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई, क्र.एमआयएस-०८१५/प्र.क्र.६२४/विदेशी-१,
दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१५.

प्रस्तावना :

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही (National Population Register) अद्ययावत करणे आणि त्यामध्ये आधारकार्ड क्रमांक यासारखी सुधारित माहिती भरण्याचा कार्यक्रम संपूर्ण देशभरात विहित कालमर्यादेत राबविण्यात येत आहे. राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही अद्ययावत करण्याचा तसेच ज्याव्यक्ती विशेष करून स्थानिक निबंधकाच्या अधिकार क्षेत्रात राहात आहेत अशा सर्व व्यक्तींच्या संबंधातील माहिती गोळा करण्याकरिता देशभरात घरोघरी जाऊन प्रगणना करण्याचे क्षेत्रिय काम हाती घेण्याचा निर्णय केंद्र शासनाने दिनांक २५ जून, २०१५ रोजी अधिसूचित केला असून ही अधिसूचना पुनःप्रसिध्द करण्याच्या सूचना दिलेल्या आहेत. त्यानुसार शासनाचे मान्यतेने केंद्र शासनाची अधिसूचना दिनांक २५.०८.२०१५ रोजी पुन्हा प्रसिध्द करण्यात आली असून सदर कार्यक्रम राज्यात राबविण्यात येण्यासंदर्भातील कालावधी निश्चित करणारी राज्याची अधिसूचना दिनांक २६.०८.२०१५ रोजी महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिध्द करण्यात आली आहे.

२. राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही नुसार प्रत्येक नागरिकाचे नॅशनल आयडेंटिटी कार्ड तयार करण्याचे काम हे नागरिकत्व अधिनियम, १९५५ (१९५५ चा ५७) अन्वये तयार करण्यात आलेले, नागरिकत्व (नागरिकांचे नोंदणीकरण आणि राष्ट्रीय ओळखपत्रे देणे) नियम, २००३ याच्या नियम ३ च्या उप-नियम (४) अनुसार होत आहे. या कार्यक्रमाच्या अमंलबजावणीबाबत दिल्ली येथे दिनांक ०५ ऑगस्ट, २०१५ रोजी बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सदर कार्यक्रम विहित कालमर्यादेत पूर्ण करावयाचा असून यासंबंधात केंद्र शासनाकडून “कृती कार्यक्रम “(Action Plan)” निश्चित करण्यात आला आहे. सदर कार्यक्रमाची महाराष्ट्र राज्यात अमंलबजावणी करण्यासाठी संपूर्ण निधी केंद्र शासनामार्फत देण्यात येणार असून लेखन साहित्य खरेदी, प्रशिक्षणभत्ता, इंधन-वंगण, आकस्मिक खर्च इत्यादी द्वितीय टप्प्यातील कराव्या लागणाऱ्या कार्यक्रमासाठी

रुपये ४७,९५,४३,६६०/- (रुपये सत्तेचाळीस कोटी पंच्याणव लक्ष त्रेचाळीस हजार सहाशे साठ फक्त) इतका खर्च अंदाजित केला आहे. त्यामुळे राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही (National Population Register) बाबतच्या तद्वृषंगिक कार्यक्रमास मान्यता देण्याचा प्रश्न शासनाचे विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाने जनगणना २०११ व राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही या कामासाठी रुपये २९५,९१,११,१८३/- इतका निधी उपलब्ध करून दिला होता. हे काम, राज्यातील नागरीकांची घरोघरी जाऊन माहिती संकलित करणे व तदंतर त्यांची बायोमेट्रीक माहिती संकलित करणे असे दोन टप्प्यात करावयाचे होते. त्यापैकी प्रथम टप्पा पूर्ण झाल्यानंतर नागरिकांना आधार कार्ड देण्याच्या सुविधेमुळे उक्त दुसरा टप्पा पुर्ण करण्यात आला नाही. आता सदर दुसरा टप्पा पुर्ण करण्याचे निर्देश केंद्र शासनाने दिले आहेत. या दोन टप्प्यातील कामांसाठी केंद्राने रुपये २९५,९१,११,१८३/- इतका निधी उपलब्ध करून दिला होता. सदर निधीपैकी सामान्य प्रशासन विभागाकडून जनगणनेच्या व राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवहीच्या कामासाठी रुपये २२३,६३,३०,८३१/- इतक्या रक्कमेचे आदेश पारीत करण्यात आले असून रुपये ७२,२७,८०,३५२/- इतका निधी अखर्चित राहिलेला आहे. त्यापैकी रुपये ४८,७४,५७,५५०/- निधी राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही बाबतचा अखर्चित निधी आहे. आता राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही (National Population Register) च्या कामांतर्गत लेखन साहित्य खरेदी करणे, प्रशिक्षण भत्ता देणे, इंधन-वंगण, आकस्मिक खर्च इत्यादी द्वितीय टप्प्यातील करावा लागणारा अंदाजित रुपये ४७,९५,४३,६६०/- (रुपये सत्तेचाळीस कोटी पंच्याणव लक्ष त्रेचाळीस हजार सहाशे साठ फक्त) इतका खर्च उपरोक्त शिल्लक राहिलेल्या निधीतून करण्यास व राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही अद्ययावत करणे व आधार क्रमांक राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवहीमध्ये संलग्न करणे या कार्यक्रमास याद्वारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. जनगणना-२०११ व राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही —टप्पा १ चा खर्च यापूर्वी सामान्य प्रशासन विभागाच्या मुख्य लेखाशिर्ष "३४५४, जनगणना, सर्वेक्षण व सांख्यिकी, ०१, जनगणना, ००१, संचालन व प्रशासन, (००) (०१) जनगणना २०११ (योजनेतर) (३४५४०३४९)" खालील अनुदानातून भागविण्यात आला आहे. सद्यःस्थितीत राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवही- टप्पा २ च्या कामकाजाची शासनाच्या गृह विभागातून अंमलबजावणी केली जाणार असल्याने उपरोक्त परिच्छेदातील अखर्चित रक्कम रुपये ४८,७४,५७,५५०/- पैकी रुपये ४७,९७,४३,६६०/- इतका निधी या विभागाच्या नियंत्रणाखालील लेखाशिर्षातून भागविण्याकरिता ' मागणी क्र.बी-१, २०७०, इतर प्रशासनिक सेवा, (००), (००) ११८, नागरिकत्व अधिनियमांची अंमलबजावणी, (००) (०२) राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदवहीचे अद्ययावतीकरण करणे (योजनेतर) (२०७००९०६)' हे लेखाशिर्ष उघडण्यात आले आहे. या लेखाशिर्षासाठी उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून या कार्यक्रमांतर्गत होणारा खर्च भागविण्यात यावा.

३. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ६७४/१५/व्यय-४, दिनांक ०३.०९.२०१५ व क्रमांक ४१४/अर्थ-११, दिनांक १९.०९.२०१५ तसेच नियोजन विभागाच्या

अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ३१९/१४६१, दिनांक ०६.१०.२०१५ नुसार प्राप्त सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१५१०२९१४३७३४८८२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. कि. निकम)

शासनाचे उप सचिव,

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. सर्व आयुक्त महानगरपालिका.
४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर.
५. महालेखापाल (लेखापरिक्षा) , महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर
६. मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. सर्व जिल्हाधिकारी
८. सर्व माननीय मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषद.
१०. अपर मुख्य सचिव नियोजन विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
११. अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१२. प्रधान सचिव, (वि.सु.) वित्त विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१३. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१४. प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१५. सचिव-२, नगर विकास विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१६. वित्त विभाग, (कार्यासन व्यय-७/व्यय-४/अर्थ-११), मंत्रालय, मुंबई.
१७. निवड नस्ती.